

Laat stikstofminister doorpakken: niks proefproces, gewoon bouwen

Door [Arnout Jaspers](#) - 22 februari 2025

Geplaatst in [Femke Wiersma](#) - [Frits Bolkestein](#) - [Stikstof](#)

Deze week zijn terecht vele terugblikken gewijd aan de op 17 februari overleden [Frits Bolkestein](#), een monument van de Nederlandse politiek. Ik heb hem niet persoonlijk gekend, maar kan het toch niet laten een eigen anekdote aan alle herinneringen aan Bolkestein toe te voegen.

Rond 2010 was ik hoofdredacteur van Pythagoras, een klein blad voor recreatieve wiskunde. Een fysiek redactieonderkomen hadden we niet, dus redactievergaderingen hielden we soms in de Amsterdamse Academische Club aan de UvA. Dat was destijds een rustiek gelambriseerde, veilige haven voor bedaarde intellectuelen. Brainstormen en tafelen gingen daar goed samen.

Ik besprak met de redactie een speciaal nummer van het blad dat we wilden gaan maken, waarin we mensen zouden interviewen die ooit wiskunde hadden gestudeerd, maar die later om heel andere redenen beroemd en succesvol waren geworden. Allerlei namen gingen over tafel, zoals Alexander Rinnooy Kan, Hugo Brandt Corstius en Maarten van der Weijden. 'En wisten jullie dat Frits Bolkestein ook ooit wiskunde gestudeerd heeft?', bracht ik in. Dat bleek nieuw voor de redactie. Nog geen minuut later ging de voordeur open, en wie stapt er naar binnen? Frits Bolkestein.

Het was echt zo'n samenloop van omstandigheden waarvan goedgegelovige mensen zeggen: dat kan geen toeval zijn.

Laat stikstofminister doorpakken: niks proefproces, gewoon bouwen

'Decolonisation and decarbonisation'

De Amsterdamse Academische Club is twee jaar geleden bezet en gevandaliseerd door XR-achtige studentactivisten die eisten dat dit elitaire onderkomen werd getransformeerd tot een *'autonomous space for students and staff to discuss and educate themselves on decolonisation and decarbonisation'* - typerend voor de woke agressie en domheid die Bolkestein verafschuwde en zijn hele politieke leven bestreden heeft, ook toen het woord 'woke' nog niet eens bestond.

De laatste paar jaar was Bolkestein echt oud en moe, en bemoeide zich nauwelijks nog met de actualiteit. Over het Nederlandse stikstofdrama heb ik hem dan ook niet gehoord, maar ik heb wel een vermoeden hoe hij, in goede doen, gehakt gemaakt zou hebben van de D66-politici en -bestuurders die hier vooral verantwoordelijk voor zijn.

Een van de gekmakende struikelblokken in dit stikstofdrama, die landbouwminister Femke Wiersma nu uit de weg hoopt te kunnen ruimen, is de ondergrens voor vergunningsplicht van 0,005 mol (stikstofdepositie per hectare per jaar, ofwel 0,07 gram, ofwel [het beruchte vogelpoepje](#)). Wiersma kondigde afgelopen week aan, dat ze, op basis van een peer-reviewde, dus wetenschappelijke onderbouwde publicatie, die grens gaat optrekken naar 1 mol, dus tweehonderd keer zoveel. Daarmee zou de bouw van het slot kunnen, en de absurd illegale status van de duizenden PAS-melders zou rechtgezet worden, omdat die allemaal onder de 1 mol zitten.

Nu hoeven alleen bedrijven of evenementen die minder dan die homeopathische 0,005 mol op omringende Natura2000-gebieden laten neerslaan, geen tijdrovende en dure procedure te doorlopen om een natuurvergunning aan te vragen. Die zal vaak door de ingehuurde ecologen nog geweigerd worden ook, met als argument 'Er is al te veel stikstof, er mag niets meer bij'. Daarom kan er vrijwel niets meer in de wijde omgeving van Natura2000-gebieden, en dat is zo'n beetje heel Nederland buiten de Randstad.

Al jaren is duidelijk dat zulke letterlijk onmeetbaar kleine hoeveelheden stikstof, zoals berekend door computermodel Aerius, nauwelijks enige relatie met de werkelijkheid hebben. Bovendien, zelfs als je van duizend boerderijen rond een Natura2000-gebied die 0,005 mol optelt, en aanneemt dat die reëel zijn, dan kom je nog niet aan een hoeveelheid stikstof (5 mol) die enig meetbaar effect op de natuur heeft. Vandaar dat je in Duitsland als individueel bedrijf tot 21 mol stikstofdepositie mag veroorzaken zonder dat je een natuurvergunning hoeft aan te vragen.

Nalatig

In een rationele politieke omgeving was dit hele probleem al jaren geleden met één pennestreek opgelost. De minister heeft namelijk de bevoegdheid om die ondergrens op te trekken naar een waarde die wel wetenschappelijk onderbouwd is, daarvoor hoeft de wet niet eens veranderd te worden. Dat de stikstofminister in het vorige kabinet, Christianne van der Wal, dit niet eens geprobeerd heeft, is bijna criminele nalatigheid, gezien de gevolgen voor Nederland. (NB: dit staat los van de voor Van der Wal

Laat stikstofminister doorpakken: niks proefproces, gewoon bouwen

heilige 'stikstofdoelen', dat wil zeggen in 2035 en 2050 bepaalde percentages Natura2000-gebieden in 'goede staat van instandhouding' brengen).

'Een hogere ondergrens is niet juridisch houdbaar', roept de ecolobby triomfantelijk, allang blij dat stikstofregels geen wetenschappelijk onderbouwing meer nodig hebben, maar nu het exclusieve domein van juristen geworden zijn. Inderdaad heeft de Raad van State met hun PAS-uitspraak in 2019 en daarna nog met hun [vonnis over de Bouw- en Sloopvrijstelling](#), de facto een ondergrens van 0 ingevoerd (wat rekentechnisch in Aerius neerkomt op 0,005 mol).

Hiervoor beroepen ze zich op het voorzorgsprincipe: zelfs van homeopathische hoeveelheden stikstof valt een effect op de natuur 'niet op voorhand uit te sluiten'. Op grond van het voorzorgsprincipe kun je barbecuen op Rottumerplaat verbieden, want het valt niet bij voorbaat uit te sluiten, dat een vleug rook van die barbecue het vasteland bereikt en enige picogrammen fijnstof deponeert in de longen van een Groninger.

Gelukkig is de Raad van State niet consequent. In een andere stikstofzaak erkenden ze namelijk wel de afkapgrens van 25 kilometer in Aerius. Dat wil zeggen: op meer dan 25 kilometer van de bron worden de berekeningen van Aerius dermate onzeker, dat het niet meer te verantwoorden is om die gegevens te gebruiken. Ze zeggen zelfs letterlijk in hun vonnis, dat zulke afkapgrenzen gebaseerd moeten zijn 'op de beste wetenschappelijke kennis'. Exact hetzelfde argument dus, waarom Wiersma nu een wetenschappelijk onderbouwde - niet puur rekentechnische - ondergrens vast wil stellen. Dat vonnis van de Raad van State was nog in het tijdperk Van der Wal, en ik heb [toen al opgeroepen](#) om dit te gebruiken om de 0,005 mol aan te vechten bij de rechter. Maar Van der Wal was de handtas van de D66-lobby in dat kabinet, dus er gebeurde niets.

Minister Wiersma beroept zich voor de 1 mol op een peer-reviewed wetenschappelijk rapport van Arthur Petersen. Hij was de enige buitenlandse expert die om zijn mening over zo'n ondergrens werd gevraagd in een eerder rapport van Ernst Meijer van TNO en Emiel van Loon van de UvA. Alle Nederlandse *usual suspects* in het stikstofdossier draaiden desgevraagd om de hete brij heen, maar Petersen zei klip en klaar dat een ondergrens van 1 mol [wetenschappelijk robuust is](#).

Daar was de misinformatie weer

De minister hoopt blijkbaar dat Petersen nu voldoende wetenschappelijk gewicht in de schaal legt, om de 1 mol bij de Raad van State juridisch houdbaar te maken. Meteen nadat ze dit aankondigde, begon het misinformatiecircus in de media. Trouw en Volkskrant publiceerden beiden artikelen waarin het plan als een nieuw 'geitenpaadje' werd afgeschilderd; een door serieprocedeerder Johan Vollenbroek geïntroduceerde term die door de media klakkeloos wordt overgenomen voor elk nieuw stikstofbeleid. Terwijl zo'n ondergrens van 1 mol het minimum is om de modelberekeningen enigszins wetenschappelijk verantwoord te maken.

De NOS citeerde het RIVM, dat zich ronduit laf opstelt door nu te beweren dat het geen wetenschappelijke onderbouwing voor een grenswaarde in Nederland ziet. Volgens hen is dat puur

Laat stikstofminister doorpakken: niks proefproces, gewoon bouwen

een kwestie van beleid. RIVM heeft Aerius onder zijn hoede, en houdt dus bij hoog en bij laag vol, dat je met hun modelwerkelijkheid alle kanten op kunt: ondergrens 0,005 mol is beleid, ondergrens 1 mol is ook beleid, u vraagt wij draaien.

Ze weten daar bij het RIVM donders goed, dat áls er jarenlang onderzoek zou worden gedaan om specifiek voor Nederland een ondergrens vast te stellen, die ergens in de buurt van de ondergrens in Duitsland uitkomt; misschien niet helemaal bij hun 21 mol, maar echt wel 10 mol of hoger, dus tweeduizend keer hoger dan de huidige ondergrens van 0,005 mol. Dat is ook wat het TNO-UvA rapport al zei. Om dan nu nog te doen, alsof ze geen wetenschappelijke rechtvaardiging zien voor een ondergrens van slechts 1 mol is schandelijk plichtsverzuim. Dat verwacht je van een actiegroep als Greenpeace, niet van een onpartijdig instituut dat in het landsbelang moet werken. En de pest is, veel politici die er zelf niks van af weten varen blind op het RIVM, zoals we in de corona-periode gezien hebben.

De media zaaiden ook nog volop verwarring over de juridische toetsing die Wiersma wil laten doen. Als de 1 mol wordt ingevoerd, gaat Vollenbroek er tegen procederen, maar dan duurt het jaren voor je uiteindelijk bij de Raad van State terecht komt en finale zekerheid krijgt over die juridische houdbaarheid. Om die procedure te verkorten, start Wiersma nu zelf al een proefproces op, waardoor 'al' na anderhalf jaar een uitspraak van de Raad van State volgt.

Daar werd in de media meteen van gemaakt, dat de 1 mol nog minstens anderhalf jaar niet kan worden ingevoerd, en dat de bouw en de PAS-melders dus blij gemaakt waren met een dode mus.

Ontluisterend was hoe Rob Jetten, leider van D66, hier op X bij aanhaakte:

'Wat een bedrog, wat een amateurisme. Duizenden boeren zijn onterecht blij gemaakt met het nieuws over soepeler stikstofnormen. Maar nu blijkt het een goedkoop politiek vluggertje, uitgemolken door BBB en nergens op gebaseerd. BBB-minister Wiersma draait boeren een rad voor ogen.' Als je nog geen hekel had aan partijpolitiek, dan krijg je het wel van zo'n door en door hypocriete tweet van een politicus die van het begin af aan een van de belangrijkste facilitators van deze stikstofwaanin geweest is.

Traineren

In feite zal die 1 mol al op korte termijn worden ingevoerd. Maar wat dan, als dat niet juridisch houdbaar blijkt? Dit is zó kenmerkend voor de kramp waar het bestuur van dit land in terecht gekomen is... Tegen elk milieubeleid kunnen actiegroepen procederen, en uiteindelijk bij de Raad van State terecht komen. Van niets wat de overheid doet, is bij voorbaat de juridische houdbaarheid gegarandeerd. Maar types als Jetten en destijds Van der Wal gebruiken dat als uitvlucht om niets aan dit waansysteem te willen veranderen.

Als ik minister was, zou ik juist niet aansturen op zo'n versnelde procedure om de 1 mol juridisch te laten toetsen. Laat die procedures maar lekker een jaartje of drie, vier aanslepen, en bouw in die tijd

Laat stikstofminister doorpakken: niks proefproces, gewoon bouwen

zoveel mogelijk woonwijken, emissie-arme stallen en alles wat onder die 1 mol verder mogelijk is.

Stel dat de Raad van State over vier jaar tot het finale besluit komt dat de 1 mol terug moet naar 0,005 mol. Gaan ze dan bevelen om al die woonwijken en stallen weer af te breken? Dat kan dan niet meer, want sloop veroorzaakt meer dan 0,005 mol stikstof, en de Raad van State heeft zelf in 2022 de Bouw- en Sloopvrijstelling om zeep geholpen. Wie de eigen agenda wil doordrukken met juridische sabotage, zal tot de ontdekking komen dat dit een tweesnijdend zwaard is.

Wetenschapsjournalist [Arnout Jaspers](#) is auteur van de bestsellers **De Stikstoffuik** (2023) en **De Klimaatoptimist** (2024), over energietransitie in Nederland. De boeken zijn [HIER](#) en [HIER](#) te bestellen. Informatie voor media en boekhandel: info@blauwburgwal.nl.

Wynia's Week verschijnt drie keer per week, **156 keer per jaar**, met even onafhankelijke als broodnodige artikelen en columns, video's en podcasts. U maakt dat samen met de andere donateurs mogelijk. Doet u mee? Kijk [HIER](#). **Hartelijk dank!**